

Tartallyné Stima Ilona

(Oros, 1890. október 28-Nyíregyháza, 1980. augusztus 12.)

Az első világháború, ill. a trianoni békekötés után a Tartally-család helyzete egyre reménytelenebbé vált a Csehszlovákia részévé vált Felvidéken. Ezért 1922-ben Magyarországra települtek át, ahol a férj Nagydoboson folytatta papi szolgálatát, 44 éven át, egészen nyugdíjazásáig volt a falu görögkatolikus lelkésze.

Az áttelepülés látszólag csak annyit változtatott Tartallyné írói helyzetén, hogy az eperjesi és kassai lapok helyett ezután főként Nyíregyházára, a Nyírvidéknek küldte írásait, de hamarosan a fővárosi lapok egy részében is helyet kaptak versei, novellái, folytatásokban közölt regényei, így főként a Budapesti Hírlap, az Új Idők, az Élet, a Napkelet és a Magyar Múza hasábjain. A Nyírvidéknek szinte belső munkatársa volt. Nem csak elbeszéléseit, folytatásos regényeit és verseit közölték rendszeresen, könyvkritikáival, színházi beszámolóival, még szerkesztői üzeneteivel is csaknem napról napra találkozhattak az olvasók.

Egyrészt tehát kétségtelenül kitágultak publikálási lehetőségei, másrésztől azonban fokozódott az a nyomás, amely mint papfeleségre nehezedett. A tisztelendő úr korábban sem lelkesedett különösebben felesége írói ambícióiért, de magyarul nem is tudó geralti vagy décsői szlovák és ruszin hívei nem is igen tudhattak a tisztelendőné-asszony írói tevékenységéről, Nagydoboson ezt már sokkal nehezebb lett volna eltitkolni. A falusi emberek többsége természetesen itt sem olvasta az irodalmi lapokat, valószínűleg még a Nyírvidéket is nagyon kevesen, de a helybeli értelmiségiek valahogyan mégis tudomást szerezhettek róla. Mindez azt eredményezte, hogy fokozódott az önkontroll, az öncenzúra kényszere.

Sok minden egyéb mellett nyilván ezzel magyarázható, hogy helyi témák nem szerepeltek írásaiban. Úgy kellett írnia, hogy az emberek ne ismerhessenek magukra. Tartallyné igyekezett megfelelni ezeknek a sajátos helyzetéből adódó követelményeknek. Elbeszélései könnyed, szórakoztató, jól megírt szerelmi történetek, amelyek messze elkerülik a mélyebb társadalmi konfliktusokat. Regényeiben pedig többnyire történelmi vagy felvidéki témákat dolgozott fel.

Legnagyobb sikerét Ékes virágszál című művével aratta, amelyet tulajdonképpen megrendelésre írt. Dudás Bertalan máriapócsi bazilita tartományfőnök vallomásából tudjuk, hogy amikor közeledett a kegytemplom híres Mária-képe könnyezésének 250. évfordulója, felkeresték Tartallyné, és arra kérték, hogy regényes formában írja meg a kegyhely és a csodatévő kegykép történetét. Mindjárt két bőröndnyi forrásanyagot is vittek magukkal. Ennek alapján készült el a több kiadást megért népszerű regény, amelynek Dicsőségbe öltözött címmel később a folytatását is megírta.

Művei:

Nyár, 1925; A harminckettes ház, 1931; A hegy csodája, 1936; Viharok sodrában, 1941; Emberek a végeken, 1942; Ékes virágszál, 1946; Dicsőségbe öltözött, 1991.

Lásd még: Nyíregyháza.

Irodalom:

Margócsy József: Megjegyzések három Móricz-levélhez. Csengeri krónika. 1975.

Pirigyi István: Tartally Józsefné Stima Ilona. A Hajdúdorogi Egyházmegye Jubileumi Emlék-könyve. Nyíregyháza, 1987.

P. Dudás Bertalan: „Közös örökségünk”. Németh Péter interjúja. Szabolcs-szatmári Szemle. 1990. 4. sz.

Inántszné Nagy Mária: Tartallyné Stima Ilona. Szellemi Elődeink. 3. Nyíregyháza, 1991. Inántszy Pap Ferencné: Hodinka Antal ruszin kutatásainak „hősei” az írónő, Tartally Ilona szemével. Hodinka Antal Emlékkönyv. Nyíregyháza, 1993.

/Katona Béla: Szabolcs-Szatmár-Bereg irodalmi topográfiája, II. Ajaktól Zsurkig Nyíregyháza : Jósa Múz. 1996./